

4. Зайцев А. Б. Организационная культура как фактор формирования профессионального менталитета учителя : дис. ... канд. пед. наук / А. Б. Зайцев. – М., 2000. – 166 с.
5. Мармаза О. І. Організаційна культура управління / О. І. Мармаза // Управління школою. – 2003. – № 7. – С. 19–23.
6. Павлютенков Є. М. Лідер / Є. М. Павлютенков, В. В. Крижко // Основи управління школою. – Харків : Основа, 2006. – (Б-ка журн. «Управління школою»). – С. 103–128.
7. Палеха Ю. А. Ключі до успіху, або Організаційна та Управлінська культура : навч. посіб. / Ю. А. Палеха. – Київ, 2002. – 337 с.
8. Пометун О. Управління школою, що змінюється / О. Пометун, Л. Середняк, І. Сущенко, О. Янушевич // Порадник сучасного директора. – Тернопіль : Астон, 2005. – 192 с.
9. Серкіс Ж. В. Про організаційну культуру закладу освіти / Ж. В. Серкіс // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 9–10. – С. 4–9.
10. Тимошко Г. М. Аналіз феномена «Організаційна культура у педагогічній теорії і практиці» / Г. М. Тимошко // Вісник ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка. – 2012. – № 96. – С. 211–214.
11. Тимошко Г. М. Особливості розвитку організаційної культури керівника в системі управління загальноосвітнім навчальним закладом / Г. М. Тимошко // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / ред. кол.: О. Л. Ануфрієва та ін. – Київ, 2005. Вип. 3 (16). – 2011. – 588 с.
12. Хуторський А. В. Ключові компетенції як компонент особистісно-орієнтованої парадигми / А. В. Хуторський // Адукація й виховання. – 2004. – № 3. – С. 3–9.

МОДЕЛЮВАННЯ ДИДАКТИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

*Опачко М. В. ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Закарпатська обл., м. Ужгород, пл. Народна, 3, magdaorachko@ukr.net*

Дистанційне навчання, що здійснюється в умовах пандемії в освітніх закладах не тільки України, – супроводжується актуалізацією, насамперед, психолого-педагогічних аспектів, пов'язаних із управлінням навчанням та розвитком особистості в процесі навчання. Центром управлінських дій в нових умовах стає моделювання взаємодії.

Зазначимо, що дидактичне моделювання є складовою дидактичного менеджменту. Дидактичний менеджмент – обґрунтована нами система управління навчанням, повнота реалізації якої забезпечується:

- 1) проектуванням методичної системи;
- 2) організацією та управлінням у дидактичному процесі;
- 3) моделюванням дидактичної взаємодії;
- 4) діагностуванням ефективності реалізації методичної системи [1].

Під поняттям «дидактична взаємодія» розуміємо предметне спілкування, що супроводжує встановлення предметних зв'язків, що виникають у процесі досягнення дидактичних цілей. До найсуттєвіших понять, через які розкривається сутність дидактичної взаємодії належать: дидактичний процес; педагогічне спілкування; форми (групова, міжгрупова та особистісно-групова взаємодія) та засоби (дидактична гра, метод проектів та ін.) взаємодії; учень як учасник дидактичної взаємодії; вчитель, як суб'єкт і натхненник взаємодії [2]. Але в умовах дистанційного навчання і форми і засоби дещо трансформуються: дидактична взаємодія відрізняється від звичної для нас контактної, коли інформацію про рівні сприйняття вчитель отримує із уважного спостереження за учнями (блиск очей, міміка, жести, вираз обличчя – розповідають багато досвідченому вчителю).

Утримувати увагу учнів біля екранів моніторів завдання доволі непросте. Саме тому на передній план у професійній діяльності педагога виступає здатність до моделювання взаємодії з учнями при посередництві інформаційно-комунікативних засобів.

Якщо конкретизувати поняття «дидактична взаємодія», то виявиться структура, яка складається із власне, ситуацій, що виникають у процесі навчання: дидактичних (знання, усіння, навички, компетентності, творчі здібності); соціальних (цінності, комунікація, поведінка, мотивація, прагнення); психологічні (пізнавальні процеси, емоційно-вольова сфера особистості); управлінські (контроль і оцінювання, діагностика, рефлексія); організаційні (середовище, планування, прогнозування) тощо.

Зв'язки, що утворилися шляхом багаторазового відтворення комбінацій, у яких спостерігається домінування одних ситуацій взаємодії над іншими, утворюють певний тип взаємодії у навчанні, а саме: психодидактичний, соціодидактичний, евристико-дидактичний [3].

Таким чином моделювання взаємодії у дистанційному навчанні має бути орієнтованим саме на типи взаємодії. Важливе значення при цьому належить діалогізації. Саме діалогізація сприяє формуванню творчої активності й самостійності в навчанні, самоосвіті, професійній діяльності. Як показують численні дослідження, саме діалогізований спосіб творчості визнається найбільш інтенсивним і продуктивним, він найкращим чином коригує й стимулює самостійну працю. Але водночас творчий діалог неможливий без розвинутих здібностей до творчої співпраці. Діалог дає можливість кожному: поділитися своїм зробленими самотужки відкриттям; одержати зовсім нову інформацію;

навчитися вести цивілізовану розмову з різними людьми і в різних обставинах [2].

Управління розвитком особистості учнів у процесі вивчення ними фізики ґрунтується на продуманих стратегіях організації дидактичного середовища (саме для цього здійснюється попереднє проектування методичної системи) та дидактичної взаємодії (цьому сприяє попередня робота над методами, формами, засобами організації та управління в навчанні). Велику роль в успішній реалізації задумів педагога відіграє його творчий потенціал, потреба у постійному само розвитку. Найявність творчої дидактичної взаємодії притаманна для дидактичного процесу у якому:

1) зміст, атмосфера спілкування, стиль взаємин сприяють розвитку особистості учня, допомагають пізнати себе як людину, плекати почуття власної гідності, усвідомлювати, що з ними рахуються, вони потрібні, їх цінують, культивують їх неповторність;

2) пріоритет надається спрямованості на формування соціально значущих мотивів учіння, духовному розвитку, моральному становленню, спонукання до співпереживання, взаємодопомоги, набування досвіду колективної творчості;

3) відведено простір (час і місце) для творчості, кмітливості, самостійності, пізнавальної активності, самовираженню, проявам ініціативи і власної позиції, власному баченню способів розв'язку завдання;

4) навчання здійснюється з урахуванням психологічних особливостей дітей тієї чи іншої вікової групи, з використанням психологічних прийомів активізації мисленевої діяльності («намалюй...», «зобрази...», «розкажи...», «опиши...», «програй...», «уяви і передай ...» тощо); стимулювання мотивації («ти зможеш...», «спробуй-но ще раз...», «а давай інакше» та ін.), актуалізації досвіду дитини («пригадай...», «порівняй...», «знайди аналогію...», «поясни» тощо);

5) гра є методом навчання і стимулом розвитку особистості учня, разом з тим є розуміння того, що труднощі, необхідна умова і джерело розвитку, адже розвиток здійснюється в умовах функціонування фізичних і психологічних сил на межі граничних можливостей, і ця гранична межа створюється труднощами.

Як висновок зауважимо, що навчання студентів моделюванню дистанційної дидактичної взаємодії ґрунтується на «трьох китах»: 1) здатності проектувати інформаційно-освітнє середовище; 2) здатності моделювати типові ситуації взаємодії; 3) творчій ерудиції та креативності. Отже, як не дивно, але екран монітора, приховуючи якісь зовнішні атрибути діяльності педагога, все ж приковує увагу до її (діяльності) предметної сутності.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із навчанням студентів моделюванню дидактичної взаємодії в змісті проходження ними дистанційної педагогічної практики.

Література

1. Опачко М. В. Дидактичний менеджмент як система управління навчанням фізики в школі : навч.-метод. посіб. / М. В. Опачко. – Ужгород : УжНУ, 2017. – 285 с.

2. Опачко М. Діалогізація дидактичної взаємодії в управлінні навчанням фізики в школі [Електронний ресурс] / М. Опачко // Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації : матеріали XXIV Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. : зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 24. – 2017. – С. 184–187. – Режим доступу: <http://confscience.webnode.ru>.

3. Опачко М. В. (2017). Навчання студентів-майбутніх вчителів моделюванню дидактичної взаємодії / М. В. Опачко // Науковий вісник УжНУ. Серія: Педагогіка. Соціальна робота, 2 (41). – С. 182–185.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

*Шолох О. А. Національний університет
«Чернігівський колегіум» ім. Т.Г. Шевченка, e-mail: osholoh72@gmail.com*

Здатність сприймати зміни та творити їх – найважливіша характеристика способу життя в ХХІ ст. У зв'язку з цим освіта в сучасну історичну добу стає процесом, з допомогою якого людина і суспільство можуть повною мірою розкрити свій потенціал, що має покладатися на розумних, талановитих, морально досконалих професіоналів, здатних творчо змінювати освітній простір. Значну роль у цьому відіграють заклади вищої освіти, які надають можливість формувати необхідні компетентності, а також поширювати світоглядні орієнтації особистості прогнозовані на професійне становлення майбутніх фахівців.

Психолого-педагогічна наука, інноваційна педагогіка постійно приділяє увагу питанням самоосвіти, самовдосконалення та самовизначення особистості, покладаючись здебільшого на прагнення людини створити себе через свою професію, через побудову життєвої стратегії і планування професійної діяльності. Таке прагнення має виступити основним завданням викладачів закладів вищої освіти у системі підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності. Залучення